

**Estratègies didàctiques per a la formació de les
persones adultes**

Codi: 101659
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	OT	3	2
2500260 Educació social	OT	4	1
2500261 Pedagogia	OT	4	1
2500798 Educació Primària	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Oscar Mas Torello

Correu electrònic: oscar.mas@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

El Català és la llengua vehicular, encara que la majoria dels materials de suport emprats, lectures, etc són en Castellà.

Prerequisits

Es recomana tenir aprovada l'assignatura "El procés d'ensenyament aprenentatge" (GPE-GES) o "Didàctica i desenvolupament curricular" (GEP).

Objectius

Les estratègies didàctiques per a la formació de persones adultes s'emmarquen dins un procés més general que s'ubica específicament en els processos d'ensenyament i d'aprenentatge; determinant, des de la didàctica diferencial, els eixos d'actuació en programes de formació continua.

Els objectius fixats són els següents:

- Conèixer les característiques que determinen l'adaptació del procés d'ensenyament-aprenentatge a les persones adultes.
- Analitzar les formes d'acció didàctica amb relació a les persones adultes.
- Analitzar les estratègies didàctiques adaptades al procés E-A per a persones adultes

Competències

- Educació social
- Acompanyar les persones en els seus processos de creixement i emancipació.

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Dissenyar de manera articulada plans, programes, projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa.
- Fomentar l'autonomia dels participants i buscar un equilibri entre les seves funcions com a orientador, facilitador i promotor de la dinàmica socioeducativa.
- Gestionar la informació relativa a l'àmbit professional per a la presa de decisions i l'elaboració d'informes.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Participar en els debats teòrics que afecten la professió i que afecten els diferents àmbits d'actuació.
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).
- Utilitzar les tecnologies de la informació i comunicació per aprendre, comunicar-se i col·laborar en contextos educatius.

Pedagogia

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Comprendre els processos que es donen en les accions educatives i formatives i la seva incidència en la formació integral.
- Desenvolupar estratègies i tècniques de dinamització de grups per promoure la participació i l'aprenentatge en situacions formatives i educatives.
- Dissenyar plans, programes, projectes, accions i recursos adaptats als contextos educatius i formatius, en les modalitats presencials i virtuals.
- Incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació per aprendre, comunicar-se i col·laborar en contextos educatius i formatius.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.

Educació Primària

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula.
- Dissenyar, planificar i avaluar processos d'ensenyament i aprenentatge, tant de forma individual com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació per aprendre, per comunicar-se i col·laborar en els contextos educatius i formatius.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten a l'educació: impacte social i educatiu dels llenguatges audiovisuals i de les pantalles.
2. Analitzar les particularitats biopsicològiques de les persones adultes que condicionen les estratègies didàctiques específiques.
3. Analitzar les particularitats psicosocials de les persones adultes que condicionen els objectius i mètodes dels programes d'educació d'adults.
4. Analitzar les particularitats psicosocials de les persones adultes que condicionen les estratègies didàctiques específiques.
5. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.

6. Contextualitzar l'acció socioeducativa segons els diferents models i teories de l'educació d'adults.
7. Conèixer els models i sistemes d'educació de persones adultes.
8. Conèixer la legislació i polítiques educatives en la formació de persones adultes.
9. Conèixer les teories i models d'aprenentatge de les persones adultes.
10. Conèixer, analitzar i aplicar models i mètodes d'alfabetització per a persones adultes.
11. Conèixer, analitzar i aplicar models i mètodes per a l'aprenentatge de segones llengües per a persones adultes.
12. Demostrar coneixements teòrics, filosòfics, psicològics i sociològics aplicats, didàctics, de l'Educació de persones Adultes.
13. Demostrar els coneixements necessaris de Didàctica i principis de programació i planificació en Formació de Persones Adultes.
14. Demostrar la capacitat per al treball en equip, el compromís individual i col·lectiu envers la tasca a realitzar.
15. Demostrar un coneixement de l'evolució de les implicacions educatives de les tecnologies de la informació i la comunicació per conèixer-les i aplicar-les a l'aula.
16. Desenvolupar estratègies per fomentar processos de resiliència.
17. Detectar necessitats formatives de la població adulta en la societat de la informació.
18. Dissenyar i aplicar plans, programes, projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius propis de la FpA.
19. Elaborar materials didàctics específics i adequats a les diferents modalitats i suports, presencials i virtuals.
20. Elaborar materials i recursos didàctics per a col·lectius específics de persones adultes.
21. Establir els principis i bases metodològiques pròpies dels processos d'ensenyament - aprenentatge amb persones adultes.
22. Estimular l'aprenentatge autònom exercint com a facilitador de l'aprenentatge.
23. Gestionar la informació relativa a l'educació d'adults per a la presa de decisions.
24. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
25. Incorporar les tecnologies de la informació i comunicació en el procés d'ensenyament-aprenentatge, per comunicar-se i col·laborar en els contextos educatius i formatius.
26. Mantenir una actitud radical i crítica d'observança envers les situacions de desigualtat per raó de pobresa, gènere, ètnia i / o procedència i orientació sexual i procedir a la seva anàlisi, denúncia i transformació d'aquestes mateixes desigualtats en oportunitats.
27. Participar en seminaris, jornades, congressos, simposiums.
28. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
29. Proposar projectes i accions que estiguin d'acord amb els principis de responsabilitat ètica i de respecte pels drets humans i els drets fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
30. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
31. Utilitzar tècniques d'aprenentatge cooperatiu, interactiu i autònom.
32. Vincular els diferents models i teories socioeducatius en les diverses pràctiques, accions educatives i formatives emmarcades en un context determinat.

Continguts

1. La didàctica diferencial amb relació a les persones adultes
2. Enfocaments i models a l'ensenyament de persones adultes.
3. La relació didàctica a l'ensenyament de persones adultes. Motivació i aprenentatge.
4. Estratègies didàctiques i educació de persones adultes.
5. Les formes d'acció a l'educació de persones adultes i orientacions per l'aprenentatge.

Metodologia

El plantejament metodològic de l'assignatura parteix de centrar l'activitat del procés en l'aprenentatge de l'alumne. Per tal de permetre l'assoliment d'aquest principi, l'estudiant haurà de ser responsable, actiu i autònom en tot el procés, essent missió del docent ajudar-lo i guiar-lo en aquesta tasca.

El professorat:

1. orientarà i/o aportarà el referent teòric;
2. donarà suport i guiarà a l'estudiant en tot moment, orientant per la recerca o aportant (segons es consideri oportú) informació, mitjans, recursos,... necessaris per a facilitar l'aprenentatge;
3. vetllarà per l'aprenentatge autònom de l'estudiant proposant-li diferents activitats d'ensenyament/aprenentatge, sota el principi de multivarietat metodològica.

Tot això haurà de facilitar la imprescindible implicació i participació activa per part de l'estudiant en el seu procés d'aprenentatge. En aquest context, les tutories esdevenen una part fonamental de la metodologia de treball.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitat presencial en gran grup. Pràctiques, activitats i puntualment classe magistral.	45	1,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32
Tipus: Supervisades			
Treball supervisat. Elaboració en grup de pràctiques i altres activitats	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32
Tipus: Autònomes			
Treball autònom. Lectura de documents, recerca d'informació, estudi i preparació de proves d'avaluació, etc.	75	3	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 21, 23, 25, 26, 27, 31, 32

Avaluació

L'avaluació es realitzarà al llarg de tota l'assignatura, mitjançant les activitats que es mostren en la graella d'activitats d'avaluació.

Si es el cas (segons elecció de l'docent), l'examen individual es realitzarà en el tram final de l'assignatura. Si és necessari i si s'ha fet la prova ordinària, posteriorment es podrà realitzar l'examen de recuperació. La nota de l'examen de recuperació serà com a màxim un 5.

Si es el cas (segons elecció de l'docent), els "mapes conceptuals crítics" es lliuraran la segona setmana de novembre, en cas de ser necessari, podran ser modificats i refets un sol cop (evidentment només si s'ha fet la tasca ordinària). La nota màxima de recuperació serà un 5.

La tasca/bloc "Disseny d'una acció formativa per a persones adultes" s'haurà d'orientar a un col·lectiu concret (podent-se considerar variables com el gènere, edat, condicionants socials-laborals-culturals, necessitats educatives específiques, etc.), és lliurada en el període de Desembre-Gener. En cas de ser necessari, pot ser modificada i refeta un sol cop (evidentment només si s'ha lliurat la pràctica ordinària). La nota màxima de recuperació serà un 5.

Els blocs/taques "desenvolupament d'una acció formativa per a persones adultes" a l'aula i "altres activitats d'aula (avaluacions dels grups, instruments d'avaluació, autoavaluació reflexiva, etc.)" es desenvoluparan durant tot el curs i NO són recuperables.

Per poder superar l'assignatura s'han d'aprovar (mínim un 5) per separat cada un dels 4 blocs d'activitats avaluatives que estructurin l'assignatura (disseny acció formativa, desenvolupament acció formativa, altres activitats, examen/mapes conceptuais crítics).

Durant tota l'assignatura es tindrà en compte per l'avaluació de l'alumnat:

- la seva implicació, participació, col·laboració,... en les activitats proposades, en el transcurs de les sessions, amb el grup de companys, etc..

- la bona competència comunicativa (correcció lingüística, expressió fluida i amb correcció (oral i escrita), alta comprensió de textos acadèmics, etc), i utilització correcta de les fonts, notes, citacions textuais, referències bibliogràfiques, etc. seguint la normativa APA; una activitat pot ser retornada (no avaluada) o suspesa si el professorat considera que no compleix aquest requisits.

L'assistència a classe és obligatòria. L'estudiant ha d'assolir un mínim d'un 80% d'assistència per poder ser avaluat/da, en cas contrari es considerarà com a "no avaluable".

La no realització, presentació, etc. de les activitats assignades es considerarà com a "no avaluable", amb les conseqüències que això impliqui a la nota final de l'assignatura.

La copia o plagi en els treballs, practiques, activitats, exàmens, etc. es penalitzarà amb un 0 com a nota de l'assignatura (tant si és un treball/prova individual o grupal, en aquest darrer cas tots els membres del grup tindran un 0), perdent la possibilitat de recuperació.

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Altres activitats individuals d'aula (avaluacions dels grups, instruments d'avaluació, autoavaluació reflexiva, etc.).	15%	0	0	1, 5, 10, 11, 14, 15, 18, 23, 25, 26, 27, 28, 31, 32
Disseny i desenvolupament d'una acció formativa per a persones adultes (treball grupal).	50% (30% disseny + 20% desenvolupament)	0	0	1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32
Examen teòric o creació d'un mapa conceptual crític de les lectures obligatòries (opció segons criteri docent) (individual)	35%	0	0	2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 21

Bibliografia

Álvarez Rojo, V. (2002). (Coord.) *Diseño y evaluación de programas*. Madrid: Eos Universitaria,

Barrera-Corominas, A. y Suarez, C.I. (2015). *La educación de personas adultas*, en J. Gairín (Coord.). Manual integrado de acción tutorial. Cartago, Costa Rica: Editorial Tecnológica de Costa Rica (pp. 27-64). Disponible en: <https://ddd.uab.cat/record/143647>

Bernal, A. (Coord) (2019). *Formación continua*. Madrid: Síntesis.

- Benet, N. (1979). *Estilos de enseñanza y progreso de los alumnos*. Madrid: Morata.
- Brioso, I. (2009). Hacia una didáctica inclusiva en la educación de adultos. *Decisio*, 23, 67-72.
- Cabero, J. (1990). *Análisis de medios de enseñanza*. Sevilla: Alfar
- Cabrera, F. (2000). *Evaluación de la formación*. Madrid: Editorial Síntesis.
- Díaz, F. y Hernández, G. (2002). *Estrategias docentes para un aprendizaje significativo. Una visión constructivista*. México: Mc Graw Hill.
- Bolívar, A. (2008). *Didáctica y Currículum: de la modernidad a la postmodernidad*. Málaga: Ediciones Aljibe
- Fernández, T. y Ponce, L. (2016). *Elaboración, gestión y evaluación de proyectos sociales (vol 2)*. Madrid: Pirámide.
- Fernández, T. y Ponce, L. (2016). *Planificación y actuación estratégica de proyectos sociales. Intervención social y programación (vol 1)*. Madrid: Pirámide.
- Ferrández, A., Gairín, J. y Tejada, J. (1990). *El proceso de aprendizaje en el adulto*. Madrid: Diagrama.
- Ferrández, A. y Puente, J.M. (Dres.) (1992). *Educación de personas adultas* (volumen 1 y 2). Madrid: Diagrama
- Gairín, J. (1997). La planificación y el desarrollo de planes, en J. Gairín y A. Ferrández (Coords.) *Planificación y gestión de instituciones de formación* (pp. 151-201) Barcelona: Praxis.
- Gairín, J. (Coord.) (2015). *Manual integrado de acción tutorial*. Cartago, Costa Rica: Editorial Tecnológica de Costa Rica.
- Gijón, J. (coord.) (2016). *Formación por competencias y competencias para la formación. Perspectivas desde la investigación*. Madrid: Editorial Síntesis.
- Gimeno Sacristán, J. y Perez Gómez, A. (1989). *La enseñanza. Su teoría y su práctica*. Madrid: Akal.
- Gimeno Sacristán, J. y Perez Gómez, A. (1992). *Comprender y transformar la enseñanza*. Madrid: Morata.
- Gimeno, J. (2001). *Educar y convivir en la cultura global: las exigencias de la ciudadanía*. Madrid: Morata.
- Imbernón, F. (2016). *Diseño, desarrollo y evaluación de procesos de formación*. Madrid: Síntesis.
- Jurado, P. (2006). Condicionamientos en el proceso de enseñanza-aprendizaje, en J. Tejada y V. Giménez (Eds.), *Formación de formadores. Escenario Aula* (pp. 647-701). Madrid: Thomson-Paraninfo.
- Leirman, W. et al. (1991). *La educación de adultos como proceso*. Madrid: Editorial Popular.
- Letelier, M.E. (2009). La Evaluación de Aprendizajes de Personas Jóvenes y Adultas. *Revista Iberoamericana de Evaluación Educativa*, 2(1), 147-161.
- López-Barajas, E. y Sarrate, M.L. (coord.) (2002). *La educación de personas adultas. Reto de nuestro tiempo*. Madrid: Dykinson.
- Marland, M. (1982): *El arte de enseñar*. Madrid: Morata.
- Mas, O. (2007). Las necesidades formativas de las personas mayores de 50 años. *Revista Iberoamericana de Educación*, 44/1, 1-15.
- Mas, O., Espona, B., Quesada, C. y García, N. (2012). La Formació als Centres de Treball als Cicles Formatius de Formació Professional. Tendències de desenvolupament i factors d'èxit per l'eficàcia. *Temps Educació*, 44, 279-298.

- Mas, O., Olmos, P. y Salvà, F. (2017). Programas de formación profesional de nivel 1 (PFI): un estudio de caso desde la perspectiva docente. *Curriculum*, 30, 103-124.
- Merino, J.V. (2000). *Programas de animación sociocultural. Tres instrumentos para su diseño y evaluación*. Madrid: Narcea
- Mena, B. (2006). El diseño curricular de la educación de personas adultas ante el nuevo reto educativo. Un acercamiento didáctico desde una perspectiva tecnológica. *Aula*, 8, 153-175.
- Mora, D. (2002). Educación de adultos y didáctica universitaria en un sistema de educación a distancia. *Revista Educación*, 26(2), 159-167. Disponible en <https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/educacion/article/view/2912>
- Moral, C. (2019). *Competencias para el diseño y desarrollo de experiencias de aprendizaje en la formación del profesorado*. Madrid: Síntesis.
- Navarro, R. (Coord.) (2007). *Didáctica y Currículum para el desarrollo de competencias*. Madrid: Dykinson.
- Olmos, P. y Mas, O. (2013). Youth, academic failure and second chance training programmes. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía (REOP)*, 24(1), 78-93.
- Olmos P. y Mas, O. (2019). Building Up a VET System: Formal VET, en F. Marhuenda (Ed), *The School-Based Vocational Education and Training System in Spain. Achievements and controversies* (pp. 21-40). Singapur: Springer.
- Olmos P., Mas, O. y Salvà, F. (2020). Perfiles de desconexión educativa: una aproximación multidimensional en la Formación Profesional Básica. *Revista de Educación*, 389, 67-91.
- Perez Serrano, G. (2002). *Elaboración de proyectos sociales: casos prácticos*. Madrid: Narcea.
- Pimienta, J.H. (2012). *Estrategias de enseñanza-aprendizaje. Docencia universitaria basada en competencias*. México: Pearson
- Sepúlveda, F. y Rajadell, N. (Eds.) (2001). *Didáctica General para Psicopedagogos*. Madrid: UNED.
- Tejada, J. (2001). *La planificación del proceso enseñanza-aprendizaje*, en F. Sepúlveda y N. Rajadell (Coords.) *Didáctica general para psicopedagogos* (pp. 233-279). Madrid: UNED.
- Tejada, J. y Giménez, V. (Coords.) (2007). *Formación de Formadores. Escenario aula*. Madrid: Thomson-Paraninfo.

Programari

No s'utilitza cap programari específic